

§3. TÍCH CỦA MỘT VECTO VỚI MỘT SỐ

I. Tóm tắt lí thuyết

Định nghĩa

Định nghĩa 1. Cho số $k \neq 0$ và $\vec{a} \neq \vec{0}$. Tích của véc-tơ $\vec{a}$ với số k là một véc-tơ, kí hiệu là $k\vec{a}$, được xác định như sau:

- $k\vec{a}$ cùng phương $\vec{a}$.
- $k\vec{a}$ cùng hướng $\vec{a}$ khi $k > 0$.
- $k\vec{a}$ ngược hướng $\vec{a}$ khi $k < 0$.
- $|k\vec{a}| = |k| \cdot |\vec{a}|$

Quy ước: $0\vec{a} = \vec{0}$; $k\vec{0} = \vec{0}$.

Phép lấy tích của một véc-tơ với một số gọi là **phép nhân véc-tơ với một số** (hoặc phép nhân một số với một véc-tơ).

Tính chất

Tính chất 1. Cho $\vec{a}$, $\vec{b}$ bất kì và $k; h \in \mathbb{R}$, khi đó:

- $k(\vec{a} + \vec{b}) = k\vec{a} + k\vec{b}$;
- $(k + h)\vec{a} = k\vec{a} + h\vec{a}$;
- $k(h\vec{a}) = (kh)\vec{a}$;
- $1 \cdot \vec{a} = \vec{a}$; $(-1)\vec{a} = -\vec{a}$.

Tính chất 2 (Tính chất trung điểm). Cho I là trung điểm của đoạn AB , với mọi M ta có:

$$\vec{MA} + \vec{MB} = 2\vec{MI}.$$

Tính chất 3 (Tính chất trọng tâm tam giác). Cho G là trọng tâm $\triangle ABC$, với mọi M ta có:

$$\vec{MA} + \vec{MB} + \vec{MC} = 3\vec{MG}.$$

Điều kiện để hai véc-tơ cùng phương

$\forall \vec{a}, \vec{b}$ ta có: $\vec{a}$ cùng phương $\vec{b}$ ($\vec{b} \neq \vec{0}$) $\Leftrightarrow \exists k \in \mathbb{R} : \vec{a} = k\vec{b}$.

Phân tích (biểu diễn) một véc-tơ theo hai véc-tơ không cùng phương

Cho hai véc-tơ $\vec{a}, \vec{b}$ không cùng phương. Khi đó $\forall \vec{x}$ ta luôn tìm được duy nhất cặp số m, n sao cho $\vec{x} = m\vec{a} + n\vec{b}$.

II. Các dạng toán

Dạng 1. Các bài toán sử dụng định nghĩa và tính chất của phép nhân véc-tơ với một số.

Phương pháp giải: Áp dụng định nghĩa và các tính chất của phép nhân véc-tơ với một số để giải các bài tập.

Ví dụ 1. Cho $\vec{u} = -2\vec{a} + 5\vec{b}$. Tìm véc-tơ đối của $\vec{u}$.

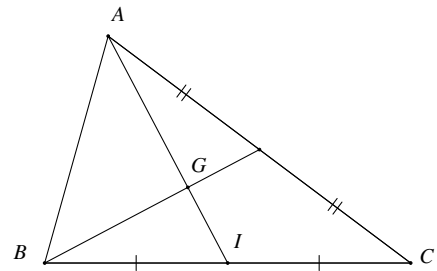
Lời giải. Véc-tơ đối của véc-tơ $\vec{u} = -2\vec{a} + 5\vec{b}$ là: $\vec{v} = -(-2\vec{a} + 5\vec{b}) = 2\vec{a} - 5\vec{b}$.

Ví dụ 2. Cho $\triangle ABC$ có trọng tâm G . Gọi I là trung điểm của BC . Hãy tính:

- $\vec{BC}$ theo $\vec{IB}$.
- $\vec{BC}$ theo $\vec{IC}$.
- $\vec{AG}$ theo $\vec{IA}$.

Lời giải.

- Do $\vec{BC}$ ngược hướng và có độ dài gấp đôi $\vec{IB}$ nên $\vec{BC} = -2\vec{IB}$.
- Do $\vec{BC}$ cùng hướng và có độ dài gấp đôi $\vec{IC}$ nên $\vec{BC} = 2\vec{IC}$.
- Do $\vec{AG}$ ngược hướng và có độ dài bằng $\frac{2}{3}$ véc-tơ $\vec{IA}$ nên $\vec{AG} = -\frac{2}{3}\vec{IA}$.

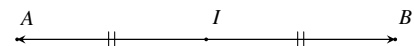

Ví dụ 3. Chứng minh rằng I là trung điểm của AB khi và chỉ khi $\vec{IA} + \vec{IB} = \vec{0}$.

Lời giải.

($\Rightarrow$) I là trung điểm của AB nên $\vec{IA}$ và $\vec{IB}$ ngược hướng và có cùng độ dài. Do đó $\vec{IA} + \vec{IB} = \vec{0}$.

($\Leftarrow$) $\vec{IA} + \vec{IB} = \vec{0}$ suy ra hai véc-tơ $\vec{IA}$ và $\vec{IB}$ đối nhau. Do đó I là trung điểm của AB .

BÀI TẬP TỰ LUYỆN

Bài 1. Cho hai véc-tơ $\vec{a}, \vec{b}$. Tìm các véc-tơ đối của các véc-tơ sau:

- $\vec{u} = 7\vec{a} - 5\vec{b}$.
- $\vec{v} = (\sqrt{3} + 1)\vec{a} + 4\vec{b}$.
- $\vec{x} = (-2\sqrt{2})(3\vec{a} - 2\vec{b})$.

Lời giải.

- Véc-tơ đối của $\vec{u}$ là: $\vec{u}' = -7\vec{a} + 5\vec{b}$.
- Véc-tơ đối của $\vec{v}$ là: $\vec{v}' = -(\sqrt{3} + 1)\vec{a} - 4\vec{b}$.

c) Véc-tơ đối của $\vec{x}$ là: $\vec{x}' = (6\sqrt{2})3\vec{a} - 4\sqrt{2}\vec{b}$.

Bài 2. Cho hình bình hành $ABCD$ có tâm O . Gọi M, N lần lượt là trung điểm của AD, BC .

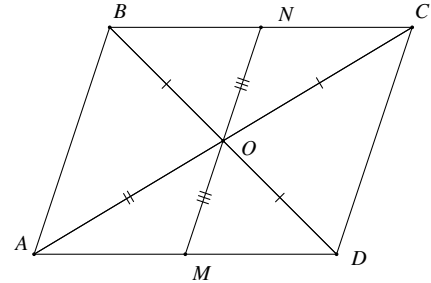
a) Tìm x, y biết $\vec{AB} = x\vec{OM}, \vec{BD} = y\vec{OB}$.

b) Tìm tất cả các véc-tơ $\vec{u}$ thỏa mãn $\vec{u} = 2\vec{ON}$.

Lời giải.

- a) - Do $\vec{AB}$ cùng hướng với $\vec{OM}$ và có độ dài gấp đôi $\vec{OM}$ nên suy ra $x = 2$
 - Do $\vec{BD}$ ngược hướng với $\vec{OB}$ và có độ dài gấp đôi $\vec{OB}$ nên suy ra $y = -2$

b) Tất cả các véc-tơ $\vec{u}$ thỏa mãn yêu cầu bài toán là: $\vec{AB}, \vec{MN}, \vec{DC}$

Bài 3. Cho $\triangle ABC$ vuông, $AB = AC = 2$. Hãy dựng các véc-tơ sau đây và tính độ dài của chúng.

a) $\vec{u} = \vec{AB} + \vec{AC}$.

b) $\vec{v} = 3\vec{AB} + 2\vec{AC}$.

Lời giải.

a) Dựng hình chữ nhật $ABCD$ như hình vẽ.

Khi đó ta có $\vec{u} = \vec{AB} + \vec{AC} = \vec{AD}$.

Suy ra $|\vec{u}| = |\vec{AD}| = 2\sqrt{2}$.

b) - Trên đường thẳng AB lấy M sao cho $AM = 3AB$, và $\vec{AM}, \vec{AB}$ cùng hướng.

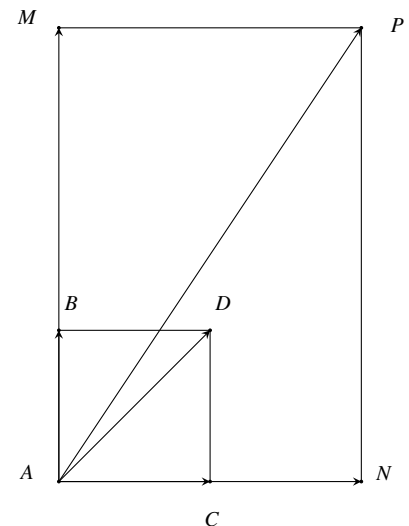
- Trên đường thẳng AC lấy điểm N sao cho $AN = 2AC$ và $\vec{AN}, \vec{AC}$ cùng hướng.

- Dựng hình chữ nhật $AMNP$ như hình vẽ.

Khi đó $3\vec{AB} = \vec{AM}, 2\vec{AC} = \vec{AN}$.

$\Rightarrow \vec{v} = 3\vec{AB} + 2\vec{AC} = \vec{AM} + \vec{AN} = \vec{AP}$.

$\Rightarrow |\vec{v}| = |\vec{AP}| = 2\sqrt{13}$.

Bài 4. Cho $\triangle ABC$ đều cạnh 4 cm. Gọi M là trung điểm của BC . Hãy dựng và tính độ dài véc-tơ $\vec{u} = 2\vec{AM}$.

Lời giải.

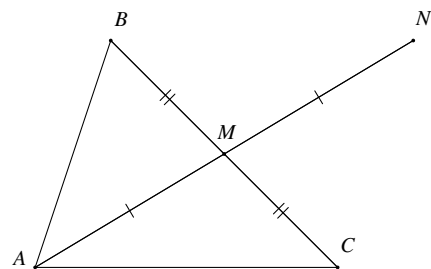
- Lấy N đối xứng với A qua M .

Khi đó $\vec{AN}$ cùng hướng với $\vec{AM}$ và có độ dài gấp đôi $\vec{AM}$
 $\Rightarrow \vec{AN} = 2\vec{AM} = \vec{u}$.

- Mặt khác $\triangle ABC$ là tam giác đều cạnh 4 cm nên trung tuyến AM đồng thời là đường cao.

$\Rightarrow AM = 2\sqrt{3}$.

$\Rightarrow |\vec{u}| = 2|AM| = 4\sqrt{3}$.

Bài 5. Cho đường tròn tâm O và hai dây cung AB, CD vuông góc với nhau và cắt nhau tại E . Gọi I, J lần lượt là trung điểm của AD và BC . Chứng minh rằng $OIEJ$ là hình bình hành.

Lời giải.

Gọi P, Q lần lượt là trung điểm của CD, AB

$$\Rightarrow \vec{OP} = \frac{\vec{OD} + \vec{OC}}{2}; \vec{OQ} = \frac{\vec{OA} + \vec{OB}}{2}$$

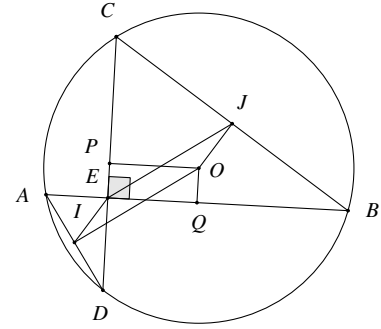
Do I, J lần lượt là trung điểm của AD, BC

$$\Rightarrow \vec{EI} = \frac{\vec{EA} + \vec{ED}}{2}; \vec{OJ} = \frac{\vec{OC} + \vec{OB}}{2}. \text{ Khi đó:}$$

$$\begin{aligned} \vec{OJ} - \vec{IE} &= \frac{\vec{OC} + \vec{OB}}{2} + \frac{\vec{EA} + \vec{ED}}{2} \\ &= \frac{(\vec{OC} + \vec{OD}) + (\vec{OA} + \vec{OB})}{2} + \vec{EO} \\ &= \vec{OP} + \vec{OQ} + \vec{EO} \\ &= \vec{0}. \end{aligned}$$

$$\Rightarrow \vec{OJ} = \vec{IE}.$$

Suy ra tứ giác $OIEJ$ là hình bình hành. (đpcm)

Dạng 2. Phân tích một véc-tơ theo hai véc-tơ không cùng phương

Dùng các quy tắc về véc-tơ để phân tích một véc-tơ theo hai véc-tơ không cùng phương.

Lý thuyết cần nhớ

- Cho 2 véc-tơ $\vec{a}$ và $\vec{b}$ không cùng phương. Khi đó, với mọi $\vec{x}$, tồn tại duy nhất cặp số h, k sao cho $\vec{x} = h\vec{a} + k\vec{b}$.

- Điểm M thuộc đoạn AB sao cho $xAM = yBM$ ($x, y > 0$) thì $\vec{AM} = \frac{y}{x+y}\vec{AB}$

- Quy tắc 3 điểm: $\vec{AB} + \vec{AC} = \vec{BC}$.

- Quy tắc hình bình hành

Nếu ABCD là hình bình hành thì $\vec{AB} + \vec{AD} = \vec{AC}$.

- Hiệu của hai véc-tơ: $\vec{AC} - \vec{AB} = \vec{BC}$.

- Trung điểm của đoạn thẳng

$$\begin{aligned} I \text{ là trung điểm của đoạn thẳng } AB &\Leftrightarrow \vec{AI} = \frac{1}{2}\vec{AB} \\ &\Leftrightarrow \vec{IA} + \vec{IB} = \vec{0} \\ &\Leftrightarrow \vec{MA} + \vec{MB} = 2\vec{MI}, \forall M \text{ bất kỳ} \end{aligned}$$

- Trọng tâm của tam giác

$$\begin{aligned} G \text{ là trọng tâm của tam giác } ABC &\Leftrightarrow \vec{GA} + \vec{GB} + \vec{GC} = \vec{0} \\ &\Leftrightarrow \vec{MA} + \vec{MB} + \vec{MC} = 3\vec{MG}, \forall M \text{ bất kỳ} \end{aligned}$$

Ví dụ 4. Cho tam giác ABC có G là trọng tâm. Phân tích véc-tơ $\vec{AG}$ theo 2 véc-tơ $\vec{AB}$ và $\vec{AC}$.

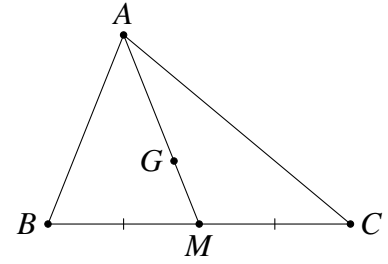
Lời giải.

Gọi M là trung điểm của BC .

$$\text{Suy ra: } \overrightarrow{AM} = \frac{1}{2}\overrightarrow{AB} + \frac{1}{2}\overrightarrow{AC}$$

$$\text{Mà } \overrightarrow{AG} = \frac{2}{3}\overrightarrow{AM}$$

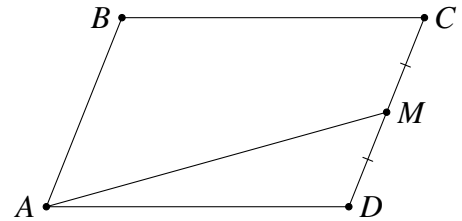
$$\text{Do đó: } \overrightarrow{AG} = \frac{1}{3}\overrightarrow{AB} + \frac{1}{3}\overrightarrow{AC}.$$

Ví dụ 5. Cho hình bình hành $ABCD$. Gọi M là trung điểm của cạnh CD . Phân tích véc-tơ $\overrightarrow{AM}$ theo 2 véc-tơ $\overrightarrow{AB}$ và $\overrightarrow{AC}$.

Lời giải.

$$\begin{aligned} \text{Vì } M \text{ là trung điểm của } CD \text{ nên } \overrightarrow{AM} &= \frac{1}{2}\overrightarrow{AC} + \frac{1}{2}\overrightarrow{AD} \\ &= \frac{1}{2}\overrightarrow{AC} + \frac{1}{2}\overrightarrow{BC} \text{ (Vì } ABCD \text{ là hình bình hành)} \\ &= \frac{1}{2}\overrightarrow{AC} + \frac{1}{2}(\overrightarrow{AC} - \overrightarrow{AB}) = \overrightarrow{AC} - \frac{1}{2}\overrightarrow{AB}. \end{aligned}$$

Ví dụ 6. Cho tam giác ABC . Gọi H, K lần lượt thuộc 2 cạnh AB và AC sao cho $3AH = 2AB, 3AK = AC$. Trên cạnh BC lấy điểm M sao cho $4BM = 3MC$. Phân tích véc-tơ $\overrightarrow{BM}$ theo 2 véc-tơ $\overrightarrow{AH}$ và $\overrightarrow{AK}$.

Lời giải.

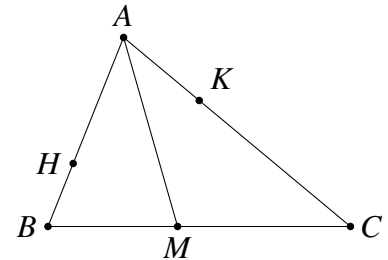
$$\text{Ta có } 3AH = 2AB \Rightarrow \overrightarrow{AB} = \frac{3}{2}\overrightarrow{AH}.$$

$$3AK = AC \Rightarrow \overrightarrow{AC} = 3\overrightarrow{AK}.$$

$$4BM = 3MC \Rightarrow \overrightarrow{BM} = \frac{3}{7}\overrightarrow{BC}.$$

$$\text{Mà } \overrightarrow{BC} = \overrightarrow{AC} - \overrightarrow{AB}.$$

$$\text{Suy ra: } \overrightarrow{BM} = \frac{3}{7}\overrightarrow{AC} - \frac{3}{7}\overrightarrow{AB} = \frac{9}{7}\overrightarrow{AK} - \frac{9}{14}\overrightarrow{AH}.$$

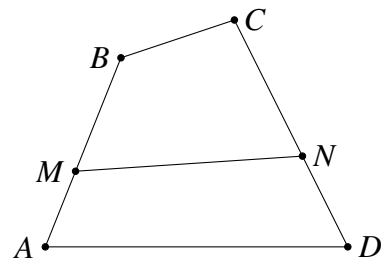
Ví dụ 7. Cho tứ giác $ABCD$ (AD và BC không song song). Trên cạnh AB và CD lần lượt lấy 2 điểm M, N sao cho $AM = kAB$ và $DN = kDC$ ($0 < k < 1$). Phân tích véc-tơ $\overrightarrow{MN}$ theo 2 véc-tơ $\overrightarrow{AD}$ và $\overrightarrow{BC}$.

Lời giải.

$$\begin{aligned} \text{Với mọi điểm } O \text{ bất kỳ, ta có: } \overrightarrow{OM} &= \overrightarrow{OA} + \overrightarrow{AM} \\ &= \overrightarrow{OA} + k\overrightarrow{AB} = \overrightarrow{OA} + k(\overrightarrow{OB} - \overrightarrow{OA}) = (1-k)\overrightarrow{OA} + k\overrightarrow{OB} \end{aligned}$$

$$\text{Tương tự: } \overrightarrow{ON} = (1-k)\overrightarrow{OD} + k\overrightarrow{OC}$$

$$\begin{aligned} \text{Suy ra: } \overrightarrow{MN} &= \overrightarrow{ON} - \overrightarrow{OM} \\ &= (1-k)\overrightarrow{OD} + k\overrightarrow{OC} - [(1-k)\overrightarrow{OA} + k\overrightarrow{OB}] \\ &= (1-k)(\overrightarrow{OD} - \overrightarrow{OA}) + k(\overrightarrow{OC} - \overrightarrow{OB}) = (1-k)\overrightarrow{AD} + k\overrightarrow{BC}. \end{aligned}$$

BÀI TẬP TỰ LUYỆN

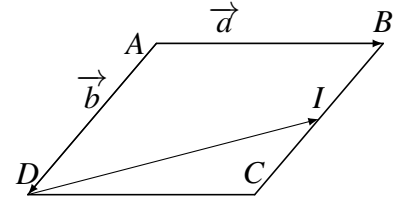
Bài 6. Cho hình bình hành $ABCD$. Đặt $\overrightarrow{AB} = \vec{a}, \overrightarrow{AD} = \vec{b}$. Hãy biểu diễn các véc-tơ sao đây theo véc-tơ $\vec{a}, \vec{b}$.

a) $\overrightarrow{DI}$ với I là trung điểm BC .

b) $\overrightarrow{AG}$ với G là trọng tâm của tam giác CDI .

Lời giải.

a) Ta có:
$$\begin{cases} \vec{DI} = \vec{DC} + \vec{CI} \\ \vec{DC} = \vec{a}; \vec{CI} = \frac{1}{2}\vec{CB} = -\frac{1}{2}\vec{AB} = -\frac{1}{2}\vec{b} \end{cases}$$

Do đó $\vec{DI} = \vec{a} - \frac{1}{2}\vec{b}$.

b) Ta có $\vec{AG}$ với G là trọng tâm của tam giác CDI .
Theo tính chất của trọng tâm tam giác CDI , ta có:
$$\vec{AG} = \frac{1}{3}(\vec{AC} + \vec{AD} + \vec{AI}).$$

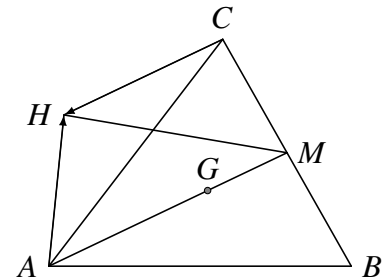
Bên cạnh đó, $\vec{AC} = \vec{AB} + \vec{AD} = \vec{a} + \vec{b}$ (qui tắc hình bình hành)
và $\vec{AI} = \vec{AB} + \vec{BI} = \vec{a} + \frac{1}{2}\vec{b}$
$$\Rightarrow \vec{AG} = \frac{2}{3}\vec{a} + \frac{5}{6}\vec{b}.$$

Bài 7. Cho tam giác ABC có trọng tâm G . H là điểm đối xứng của B qua G .

- a) Tính $\vec{AH}$ và $\vec{CH}$ theo $\vec{AB}$ và $\vec{AC}$.
b) Gọi M là trung điểm của BC .
Chứng minh rằng: $\vec{MH} = \frac{1}{6}\vec{AC} - \frac{5}{6}\vec{AB}$.

Lời giải.

a) Tính $\vec{AH}$ và $\vec{CH}$ theo $\vec{AB}$ và $\vec{AC}$.
Ta có: $\vec{AH} + \vec{AB} = 2\vec{AG}$ (qui tắc trung điểm)
$$= \frac{2}{3}(\vec{AB} + \vec{AC}) \quad (\text{vì } \vec{AG} = \frac{2}{3}\vec{AM})$$

$$\Rightarrow \vec{AH} = \frac{2}{3}\vec{AC} - \frac{1}{3}\vec{AB}.$$

Tương tự: $\vec{CH} = \frac{2}{3}\vec{CA} - \frac{1}{3}\vec{CB} = \frac{2}{3} - \frac{1}{3}(\vec{CA} + \vec{AB})$
$$= \frac{1}{3}\vec{CA} - \frac{1}{3}\vec{AB} = \frac{1}{3}(\vec{AB} + \vec{AC})$$

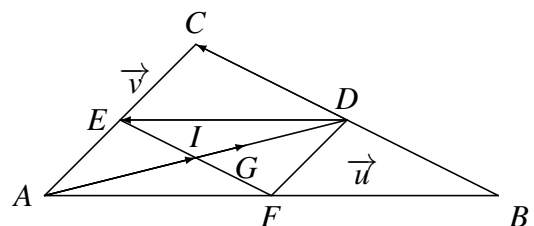
b) Ta có: $\vec{MN} = \vec{MC} + \vec{CH} = \frac{1}{2}\vec{BC} + \vec{CH} = \frac{1}{2}\vec{BA} + \frac{1}{2}\vec{AC} = \frac{1}{3}(\vec{AB} + \vec{AC})$
(do câu a).
Vậy $\vec{MH} = \frac{5}{6}\vec{AB} + \frac{1}{6}\vec{AC}.$

Bài 8. Cho tam giác ABC có trọng tâm G . Cho các điểm D, E, F lần lượt là trung điểm của các cạnh BC, CA, AB và I là giao điểm của AD và EF . Đặt $\vec{u} = \vec{AE}$, $\vec{v} = \vec{AF}$. Hãy phân tích các vec-tơ $\vec{AI}$, $\vec{AG}$, $\vec{DE}$, $\vec{DC}$ theo hai vec-tơ $\vec{u}$, $\vec{v}$.

Lời giải.

Vì tứ giác $AEDF$ là hình bình hành nên $\vec{AD} = \vec{AE} + \vec{AF} = \vec{u} + \vec{v}$
và $\vec{AI} = \frac{1}{2}\vec{AD}.$

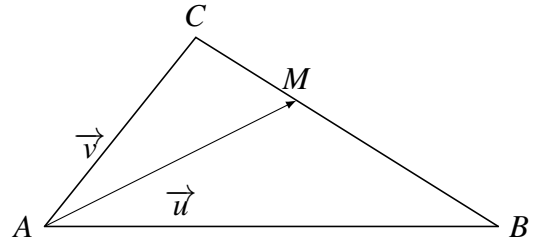
Ta có: $\vec{AI} = \frac{1}{2}(\vec{u} + \vec{v}) = \frac{1}{2}\vec{u} + \frac{1}{2}\vec{v}.$
$$\vec{AG} = \frac{2}{3}\vec{AD} = \frac{2}{3}(\vec{u} + \vec{v}) = \frac{2}{3}\vec{u} + \frac{2}{3}\vec{v}.$$

$$\vec{DE} = \vec{FA} = -\vec{AF} = -1 \cdot \vec{v} + 0 \cdot \vec{u}$$

$$\vec{DC} = \vec{FE} = \vec{AE} - \vec{AF} = \vec{u} - \vec{v}.$$

Bài 9. Cho tam giác ABC . Điểm M trên cạnh BC sao cho $MB = 2MC$. Hãy phân tích vec-tơ $\overrightarrow{AM}$ theo hai vec-tơ $\overrightarrow{u} = \overrightarrow{AB}$, $\overrightarrow{v} = \overrightarrow{AC}$.

Lời giải.

$$\begin{aligned} \text{Ta có: } \overrightarrow{AM} &= \overrightarrow{AB} + \overrightarrow{BM} = \overrightarrow{AB} + \frac{2}{3}\overrightarrow{BC} \\ &= \overrightarrow{AB} + \frac{2}{3}(\overrightarrow{AC} - \overrightarrow{AB}) = \frac{1}{3}\overrightarrow{AB} + \frac{2}{3}\overrightarrow{AC} \\ \text{Vậy: } \overrightarrow{AM} &= \frac{1}{3}\overrightarrow{u} + \frac{2}{3}\overrightarrow{v}. \end{aligned}$$

Bài 10. Cho tam giác ABC có M, D lần lượt là trung điểm của AB, BC và N là điểm trên cạnh AC sao cho $\overrightarrow{AN} = \frac{1}{2}\overrightarrow{NC}$. Gọi K là trung điểm của MN . Hãy phân tích các vec-tơ $\overrightarrow{AK}, \overrightarrow{KD}$ theo hai vec-tơ $\overrightarrow{AB}$ và $\overrightarrow{AC}$.

Lời giải.

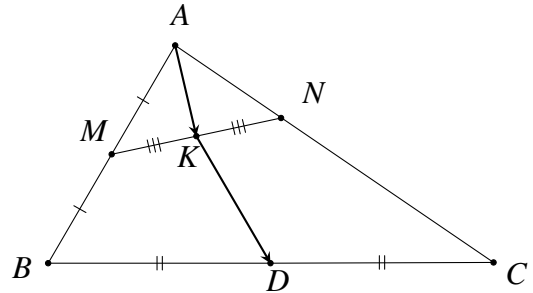
+) Phân tích $\overrightarrow{AK}$ hai vec-tơ $\overrightarrow{AB}, \overrightarrow{AC}$.

$$\text{Ta có: } \overrightarrow{NC} = 2\overrightarrow{AN} \Leftrightarrow \overrightarrow{AN} = \frac{1}{3}\overrightarrow{AC} \text{ và } \overrightarrow{AM} = \frac{1}{2}\overrightarrow{AB}.$$

$$\text{Suy ra } \overrightarrow{AK} = \frac{1}{2}(\overrightarrow{AM} + \overrightarrow{AN}) = \frac{1}{2}\left(\frac{1}{2}\overrightarrow{AB} + \frac{1}{3}\overrightarrow{AC}\right) = \frac{1}{4}\overrightarrow{AB} + \frac{1}{6}\overrightarrow{AC}.$$

+) Phân tích $\overrightarrow{KD}$ theo hai vec-tơ $\overrightarrow{AB}, \overrightarrow{AC}$.

$$\begin{aligned} \overrightarrow{KD} &= \overrightarrow{AD} - \overrightarrow{AK} \\ &= \frac{1}{2}(\overrightarrow{AB} + \overrightarrow{AC}) - \overrightarrow{AK} \\ &= \frac{1}{2}(\overrightarrow{AB} + \overrightarrow{AC}) - \left(\frac{1}{4}\overrightarrow{AB} + \frac{1}{6}\overrightarrow{AC}\right) \\ &= \frac{1}{4}\overrightarrow{AB} + \frac{1}{3}\overrightarrow{AC}. \end{aligned}$$

Bài 11. Cho tam giác ABC . Gọi M trung điểm của AB và N thuộc cạnh AC sao cho: $AN = 2NC$.

a) Gọi K là trung điểm của BC . Hãy phân tích vec-tơ $\overrightarrow{AK}$ theo hai vec-tơ $\overrightarrow{AM}$ và $\overrightarrow{AN}$.

b) Gọi H là trung điểm của MN . Hãy phân tích vec-tơ $\overrightarrow{AH}$ theo hai vec-tơ $\overrightarrow{AB}$ và $\overrightarrow{AC}$.

Lời giải. a) Từ giả thiết ta có: $\overrightarrow{AB} = 2\overrightarrow{AM}$ và $\overrightarrow{AC} = \frac{3}{2}\overrightarrow{AN}$.

$$\text{Suy ra } \overrightarrow{AK} = \frac{1}{2}(\overrightarrow{AB} + \overrightarrow{AC}) = \frac{1}{2}\left(2\overrightarrow{AM} + \frac{3}{2}\overrightarrow{AN}\right) = \overrightarrow{AM} + \frac{3}{4}\overrightarrow{AN}.$$

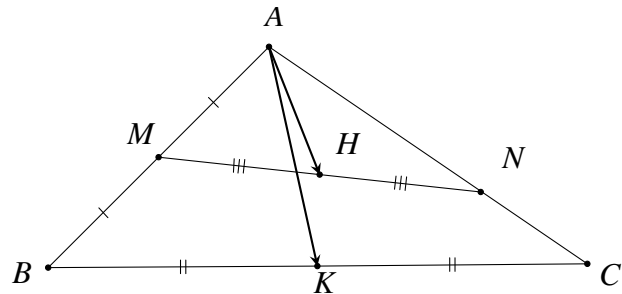
$$\text{Vậy } \overrightarrow{AK} = \overrightarrow{AM} + \frac{3}{4}\overrightarrow{AN}.$$

b) Ta có: $\overrightarrow{AM} = \frac{1}{2}\overrightarrow{AB}$ và $\overrightarrow{AN} = \frac{2}{3}\overrightarrow{AC}$.

Suy ra

$$\begin{aligned} \overrightarrow{AH} &= \frac{1}{2}(\overrightarrow{AM} + \overrightarrow{AN}) \\ &= \frac{1}{2}\left(\frac{1}{2}\overrightarrow{AB} + \frac{2}{3}\overrightarrow{AC}\right) \\ &= \frac{1}{4}\overrightarrow{AB} + \frac{1}{3}\overrightarrow{AC}. \end{aligned}$$

$$\text{Vậy } \overrightarrow{AH} = \frac{1}{4}\overrightarrow{AB} + \frac{1}{3}\overrightarrow{AC}.$$

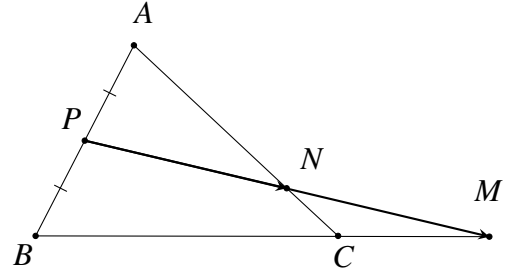
Bài 12. Cho tam giác ABC . Gọi các điểm M, N, P thỏa mãn $\overrightarrow{MB} = 3\overrightarrow{MC}, \overrightarrow{NA} = 3\overrightarrow{CN}, \overrightarrow{PA} + \overrightarrow{PB} = \vec{0}$. Hãy phân tích các véc-tơ $\overrightarrow{PM}, \overrightarrow{PN}$ theo hai véc-tơ $\overrightarrow{AB}$ và $\overrightarrow{AC}$.

Lời giải. Từ giả thiết ta có: $\overrightarrow{PB} = \frac{1}{2}\overrightarrow{AB}$

$$\overrightarrow{MB} = 3\overrightarrow{MC} \Leftrightarrow \overrightarrow{MB} = 3(\overrightarrow{MB} + \overrightarrow{BC}) \Leftrightarrow \overrightarrow{MB} = \frac{3}{2}\overrightarrow{CB}.$$

Suy ra:

$$\begin{aligned}\overrightarrow{PM} &= \overrightarrow{PB} - \overrightarrow{MB} \\ &= \frac{1}{2}\overrightarrow{AB} - \frac{3}{2}\overrightarrow{CB} \\ &= \frac{3}{2}\overrightarrow{AC} - \overrightarrow{AB}.\end{aligned}$$

$$\overrightarrow{NA} = 3\overrightarrow{CN} = 3(\overrightarrow{AN} - \overrightarrow{AC}) \Leftrightarrow \overrightarrow{AN} = \frac{3}{4}\overrightarrow{AC}$$

$$\text{Suy ra } \overrightarrow{PN} = \overrightarrow{PA} + \overrightarrow{AN} = \frac{3}{4}\overrightarrow{AC} - \frac{1}{2}\overrightarrow{AB}.$$

Bài 13. Cho tam giác ABC . Điểm I thuộc tia đối của tia CB kéo dài sao cho $IB = 3IC$, điểm J thuộc tia đối của tia CA sao cho $JA = 2JC$, điểm K thuộc tia đối của tia AB sao cho $KB = 3KA$.

a) Phân tích các véc-tơ $\overrightarrow{AI}, \overrightarrow{JK}$ theo hai véc-tơ $\overrightarrow{AB}$ và $\overrightarrow{AC}$.

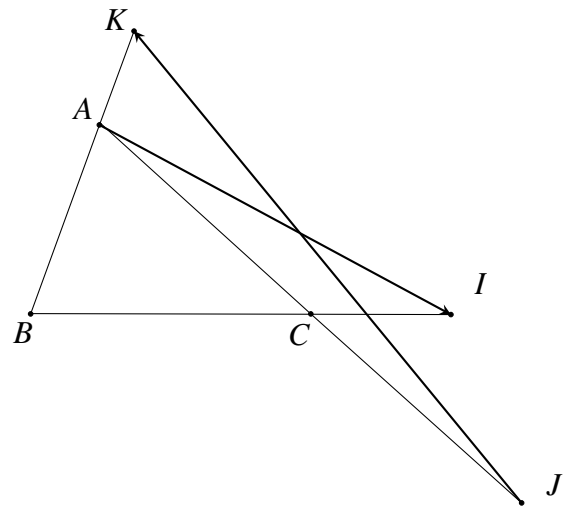
b) Phân tích véc-tơ $\overrightarrow{BC}$ theo hai véc-tơ $\overrightarrow{AI}$ và $\overrightarrow{JK}$.

Lời giải.

a) Ta có

$$\begin{aligned}\overrightarrow{AI} &= \overrightarrow{BI} - \overrightarrow{BA} \\ &= \frac{3}{2}\overrightarrow{BC} - \overrightarrow{BA} \\ &= \frac{3}{2}(\overrightarrow{AC} - \overrightarrow{AB}) + \overrightarrow{AB} \\ &= -\frac{1}{2}\overrightarrow{AB} + \frac{3}{2}\overrightarrow{AC}.\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\overrightarrow{JK} &= \overrightarrow{AK} - \overrightarrow{AJ} \\ &= -\frac{1}{2}\overrightarrow{AB} - 2\overrightarrow{AC}.\end{aligned}$$

$$\text{Vậy } \overrightarrow{AI} = -\frac{1}{2}\overrightarrow{AB} + \frac{3}{2}\overrightarrow{AC} \text{ và } \overrightarrow{JK} = -\frac{1}{2}\overrightarrow{AB} - 2\overrightarrow{AC}.$$

b) Từ câu a) ta có:

$$\begin{cases} \overrightarrow{AI} = -\frac{1}{2}\overrightarrow{AB} + \frac{3}{2}\overrightarrow{AC} \\ \overrightarrow{JK} = -\frac{1}{2}\overrightarrow{AB} - 2\overrightarrow{AC} \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} \overrightarrow{AB} = -\frac{8}{7}\overrightarrow{AI} - \frac{6}{7}\overrightarrow{JK} \\ \overrightarrow{AC} = \frac{2}{7}\overrightarrow{AI} - \frac{2}{7}\overrightarrow{JK} \end{cases}$$

$$\Rightarrow \overrightarrow{BC} = \overrightarrow{AC} - \overrightarrow{AB} = \frac{10}{7}\overrightarrow{AI} + \frac{4}{7}\overrightarrow{JK}.$$

$$\text{Vậy ta có } \overrightarrow{BC} = \frac{10}{7}\overrightarrow{AI} + \frac{4}{7}\overrightarrow{JK}.$$

Dạng 3. Chứng minh đẳng thức véc-tơ có chứa tích của véc-tơ với một số**Phương pháp giải:**

- *Hướng 1.* Biến đổi một vế thành vế còn lại. Khi đó:
  - Nếu xuất phát từ vế phức tạp ta cần thực hiện việc đơn giản biểu thức.
  - Nếu xuất phát từ vế đơn giản ta cần thực hiện việc phân tích véc-tơ.
- *Hướng 2.* Biến đổi đẳng thức cần chứng minh về một đẳng thức đã biết là luôn đúng.
- *Hướng 3.* Biến đổi một đẳng thức véc-tơ đã biết luôn đúng thành đẳng thức cần chứng minh.

Khi thực hiện các phép biến đổi cần lưu ý:

- *Quy tắc ba điểm:* Với ba điểm A, B, C bất kì ta luôn có: $\overrightarrow{AB} = \overrightarrow{AC} + \overrightarrow{CB}$.
- *Quy tắc hình bình hành:* Với hình bình hành $ABCD$ ta luôn có: $\overrightarrow{AC} = \overrightarrow{AB} + \overrightarrow{AD}$.
- *Quy tắc trừ:* Với ba điểm A, B, O bất kì ta luôn có: $\overrightarrow{OB} - \overrightarrow{OA} = \overrightarrow{AB}$.
- *Tính chất trung điểm của đoạn thẳng:* Với điểm M tùy ý và I là trung điểm của AB ta có:

$$\begin{aligned}\overrightarrow{IA} + \overrightarrow{IB} &= \vec{0}. \\ \overrightarrow{MI} &= \frac{1}{2}(\overrightarrow{MA} + \overrightarrow{MB}).\end{aligned}$$

- *Tính chất trọng tâm tam giác:* Với điểm M tùy ý và G là trọng tâm của tam giác ABC ta có:

$$\begin{aligned}\overrightarrow{GA} + \overrightarrow{GB} + \overrightarrow{GC} &= \vec{0}. \\ \overrightarrow{MA} + \overrightarrow{MB} + \overrightarrow{MC} &= 3\overrightarrow{MG}.\end{aligned}$$

- Các tính chất của phép cộng, trừ véc-tơ và phép nhân một số với một véc-tơ.

Ví dụ 8. Cho hình bình hành $ABCD$. Chứng minh rằng:

$$\overrightarrow{AB} + 2\overrightarrow{AC} + \overrightarrow{AD} = 3\overrightarrow{AC}.$$

Lời giải. Vì $ABCD$ là hình bình hành nên ta có: $\overrightarrow{AB} + \overrightarrow{AD} = 2\overrightarrow{AC}$.
Suy ra

$$\begin{aligned}\overrightarrow{AB} + 2\overrightarrow{AC} + \overrightarrow{AD} &= (\overrightarrow{AB} + \overrightarrow{AD}) + 2\overrightarrow{AC} \\ &= \overrightarrow{AC} + 2\overrightarrow{AC} = 3\overrightarrow{AC}.\end{aligned}$$

Ví dụ 9. Cho tam giác ABC với trọng tâm G . Chứng minh rằng: $\overrightarrow{BA} + \overrightarrow{CA} = -3\overrightarrow{AG}$.

Lời giải. Vì G là trọng tâm của tam giác ABC nên ta có:

$$\overrightarrow{AB} + \overrightarrow{AC} + \overrightarrow{AA} = 3\overrightarrow{AG} \Leftrightarrow \overrightarrow{BA} + \overrightarrow{CA} = -3\overrightarrow{AG}.$$

Ví dụ 10. Cho tứ giác $ABCD$. Gọi M và N lần lượt là trung điểm các đoạn thẳng AB và CD . Chứng minh rằng: $\vec{AC} + \vec{BD} = 2\vec{MN}$.

Lời giải.

Cách 1. Ta có:

$$\begin{aligned}\vec{AC} &= \vec{AM} + \vec{MN} + \vec{NC}, \\ \vec{BD} &= \vec{BM} + \vec{MN} + \vec{ND}.\end{aligned}$$

Cộng hai đẳng thức trên theo vế ta được:

$$\begin{aligned}\vec{AC} + \vec{BD} &= 2\vec{MN} + (\vec{AM} + \vec{BM}) + (\vec{NC} + \vec{ND}) \\ &= 2\vec{MN}.\end{aligned}$$

(Vì $\vec{AM} + \vec{BM} = \vec{0}$ và $\vec{NC} + \vec{ND} = \vec{0}$).

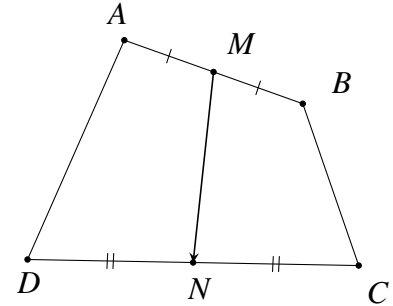
Cách 2. Ta có:

$$\begin{aligned}\vec{MN} &= \vec{MA} + \vec{AC} + \vec{CN}, \\ \vec{MN} &= \vec{MB} + \vec{BD} + \vec{DN}.\end{aligned}$$

Cộng hai đẳng thức trên theo vế ta được:

$$\begin{aligned}2\vec{MN} &= (\vec{AM} + \vec{BM}) + (\vec{NC} + \vec{ND}) + \vec{AC} + \vec{BD} \\ &= \vec{AC} + \vec{BD}.\end{aligned}$$

(Vì $\vec{AM} + \vec{BM} = \vec{0}$ và $\vec{NC} + \vec{ND} = \vec{0}$).

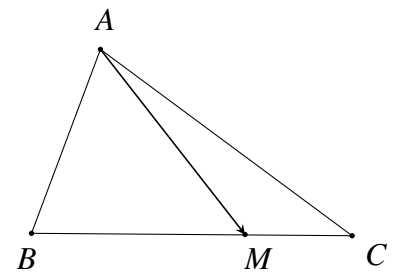

Ví dụ 11. Cho tam giác ABC . Gọi M là điểm trên cạnh BC sao cho $MB = 2MC$. Chứng minh rằng: $\vec{AM} = \frac{1}{3}\vec{AB} + \frac{2}{3}\vec{AC}$.

Lời giải.

Ta có:

$$\begin{aligned}\vec{AM} &= \vec{AB} + \vec{BM} \\ &= \vec{AB} + \frac{2}{3}\vec{BC} \\ &= \vec{AB} + \frac{2}{3}(\vec{AC} - \vec{AB}) \\ &= \frac{1}{3}\vec{AB} + \frac{2}{3}\vec{AC}.\end{aligned}$$

Ví dụ 12. Cho tứ giác $ABCD$. Gọi M, N lần lượt thuộc các đoạn thẳng AB, CD sao cho $MB = 2MA$ và $NC = 2ND$. Chứng minh rằng:

$$\vec{MN} = \frac{2}{3}\vec{AD} + \frac{1}{3}\vec{BC}.$$

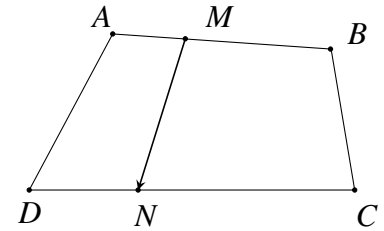
Lời giải.

Áp dụng quy tắc ba điểm, ta có:

$$\overrightarrow{MN} = \overrightarrow{MA} + \overrightarrow{AD} + \overrightarrow{DN},$$

$$\overrightarrow{MN} = \overrightarrow{MB} + \overrightarrow{BC} + \overrightarrow{CN}.$$

$$\Rightarrow 3\overrightarrow{MN} = (2\overrightarrow{MA} + \overrightarrow{MB}) + 2\overrightarrow{AD} + \overrightarrow{BC} + (2\overrightarrow{DN} + \overrightarrow{CN}).$$

Vì M, N lần lượt thuộc các đoạn thẳng AB, CD sao cho $MB = 2MA$ và $NC = 2ND$ nên ta có:

$$2\overrightarrow{MA} + \overrightarrow{MB} = \vec{0},$$

$$2\overrightarrow{DN} + \overrightarrow{CN} = \vec{0}.$$

$$\text{Vậy } 3\overrightarrow{MN} = 2\overrightarrow{AD} + \overrightarrow{BC} \Leftrightarrow \overrightarrow{MN} = \frac{2}{3}\overrightarrow{AD} + \frac{1}{3}\overrightarrow{BC}.$$

Ví dụ 13. Cho tam giác ABC . Lần lượt lấy các điểm M, N, P trên các đoạn thẳng AB, BC và CA sao cho $AM = \frac{1}{3}AB, BN = \frac{1}{3}BC, CP = \frac{1}{3}CA$. Chứng minh rằng:

$$\overrightarrow{AN} + \overrightarrow{BP} + \overrightarrow{CM} = \vec{0}.$$

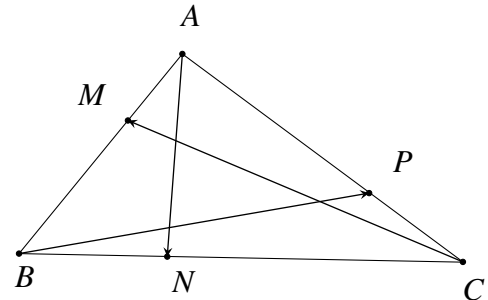
Lời giải.

Ta có:

$$\overrightarrow{BN} = \frac{1}{3}\overrightarrow{BC} \Leftrightarrow \overrightarrow{AN} - \overrightarrow{AB} = \frac{1}{3}\overrightarrow{BC} \quad (1.1)$$

$$\overrightarrow{CP} = \frac{1}{3}\overrightarrow{CA} \Leftrightarrow \overrightarrow{BP} - \overrightarrow{BC} = \frac{1}{3}\overrightarrow{CA} \quad (1.2)$$

$$\overrightarrow{AM} = \frac{1}{3}\overrightarrow{AB} \Leftrightarrow \overrightarrow{CM} - \overrightarrow{CA} = \frac{1}{3}\overrightarrow{AB} \quad (1.3)$$

Từ (1), (2), (3) ta suy ra:

$$\overrightarrow{AN} + \overrightarrow{BP} + \overrightarrow{CM} - (\overrightarrow{AB} + \overrightarrow{BC} + \overrightarrow{CA}) = \frac{1}{3}(\overrightarrow{AB} + \overrightarrow{BC} + \overrightarrow{CA})$$

$$\Leftrightarrow \overrightarrow{AN} + \overrightarrow{BP} + \overrightarrow{CM} = \frac{4}{3}(\overrightarrow{AB} + \overrightarrow{BC} + \overrightarrow{CA}) = \frac{4}{3} \cdot \vec{0} = \vec{0}.$$

Ví dụ 14. Cho hình bình hành $ABCD$ có tâm O . Gọi M là một điểm bất kì. Chứng minh rằng:

a) $\overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OB} + \overrightarrow{OC} + \overrightarrow{OD} = \vec{0}.$

b) $\overrightarrow{MA} + \overrightarrow{MB} + \overrightarrow{MC} + \overrightarrow{MD} = 4\overrightarrow{MO}.$

Lời giải.

a) Vì O là trung điểm của AC và BD nên ta có:

$$\overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OC} = \vec{0}$$

$$\overrightarrow{OB} + \overrightarrow{OD} = \vec{0}$$

$$\text{Do đó } \overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OB} + \overrightarrow{OC} + \overrightarrow{OD} = \vec{0}.$$

b) Theo quy tắc ba điểm ta có:

$$\overrightarrow{MA} = \overrightarrow{MO} + \overrightarrow{OA}$$

$$\overrightarrow{MB} = \overrightarrow{MO} + \overrightarrow{OB}$$

$$\overrightarrow{MC} = \overrightarrow{MO} + \overrightarrow{OC}$$

$$\overrightarrow{MD} = \overrightarrow{MO} + \overrightarrow{OD}$$

$$\text{Suy ra } \overrightarrow{MA} + \overrightarrow{MB} + \overrightarrow{MC} + \overrightarrow{MD} = 4\overrightarrow{MO} + (\overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OB} + \overrightarrow{OC} + \overrightarrow{OD})$$

Theo ý a) ta có $\overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OB} + \overrightarrow{OC} + \overrightarrow{OD} = \vec{0}$.

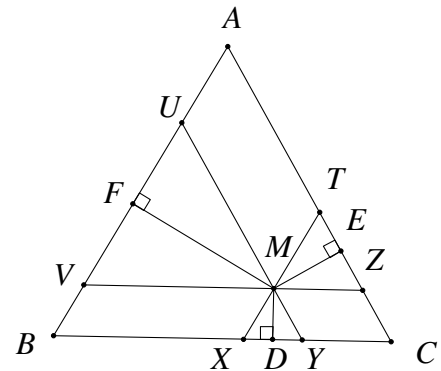
$$\text{Vậy } \overrightarrow{MA} + \overrightarrow{MB} + \overrightarrow{MC} + \overrightarrow{MD} = 4\overrightarrow{MO}.$$

Ví dụ 15. Cho tam giác đều ABC tâm O . M là một điểm bất kì trong tam giác. Gọi D, E, F lần lượt là hình chiếu của M trên BC, CA, AB . Chứng minh rằng: $\overrightarrow{MD} + \overrightarrow{ME} + \overrightarrow{MF} = \frac{3}{2}\overrightarrow{MO}$.

Lời giải.

Qua điểm M dựng:

- đường thẳng song song với BC , cắt các cặp đường thẳng AB, AC tại V, Z .
- đường thẳng song song với AB , cắt các cặp đường thẳng AC, BC tại T, X .
- đường thẳng song song với BC , cắt các cặp đường thẳng AB, AC tại V, Z .

Ta dễ dàng chứng minh được $MTAU, MVBX, MYCZ$ là các hình bình hành và các điểm D, E, F tương ứng là trung điểm của XY, ZT, UV .

Từ đó suy ra:

$$\begin{aligned} \overrightarrow{MD} + \overrightarrow{ME} + \overrightarrow{MF} &= \frac{1}{2}(\overrightarrow{MX} + \overrightarrow{MY}) + \frac{1}{2}(\overrightarrow{MZ} + \overrightarrow{MT}) + \frac{1}{2}(\overrightarrow{MU} + \overrightarrow{MV}) \\ &= \frac{1}{2}(\overrightarrow{MT} + \overrightarrow{MU}) + \frac{1}{2}(\overrightarrow{MV} + \overrightarrow{MX}) + \frac{1}{2}(\overrightarrow{MY} + \overrightarrow{MZ}) \\ &= \frac{1}{2}(\overrightarrow{MA} + \overrightarrow{MB} + \overrightarrow{MC}) \\ &= \frac{3}{2}\overrightarrow{MO}. \end{aligned}$$

BÀI TẬP TỰ LUYỆN

Bài 14. Cho hình bình hành $ABCD$ có tâm O . Chứng minh rằng:

$$\overrightarrow{BA} + \overrightarrow{BC} + \overrightarrow{BD} = 4\overrightarrow{OD}.$$

Lời giải. Ta có: $\overrightarrow{BA} + \overrightarrow{BC} + \overrightarrow{BD} = 2\overrightarrow{BD} = 4\overrightarrow{OD}$.

Bài 15. Gọi G và G' lần lượt là trọng tâm của tam giác ABC và $A'B'C'$. Chứng minh rằng:

$$\overrightarrow{AA'} + \overrightarrow{BB'} + \overrightarrow{CC'} = 3\overrightarrow{GG'}.$$